Twice a Week — From Coast to Coast

HETENKÉNT KÉTSZER: MINDEN KEDDEN ÉS PÉNTEKEN!

Egyes szám ára 2 cent — per Copy

„Canadian Hungarian News"

Entered as Second Class matter Gen'l Post Office, Ottawa, Ontario, Canada An independent journal, published twice every week in English and Magyar languages. - Circulating in the 9 Provinces of the Dominion of Canada and largest of all Hungarian Papers within the entire British Empire.

Editorial Offices and Printing Plant 375 Hargrave St., WINNIPEG, Man.

Yearly Subscription $2.- to Foreign Countries $3.-

Kelet- és Nyugat Kanadai Magyar Ujság

CANADIAN HUNGARIAN NEWS

BRANTFORD BRIDGEBURG CALEDONIA CHIPPAWA CROWLAND FORD CITY FORT ERIE FORT WILLIAM GALT GUELPH HAMILTON KITCHENER MONTREAL New WATERFORD NIAGARA FALLS OSHAWA OTTAWA PORT COLBORNE PORT ROBINSON QUEBEC ST. CATHARINES SPRING HILLS SUDBURY SYDNEY TORONTO WELLAND WINDSOR

BEKEVAR CANA CALGARY COALHURST EDMONTON ESTEVAN HALMOK KAPOSVAR LEASK LETHBRIDGE NORBURY OTTHON PLUNKETT RAYMOND REGINA SASKATOON SAXONHILL SOKHALOM SZT. LASZLO SZEKELYFOLD SUMAS TABER VANCOUVER WAKAW WEYBURN WHITEWOOD YORKTON

„Kanadai Magyar Ujság"

Az egyetlen kétszer hetenként megjelenő független magyar sajtó Kanadában. Az Angol Birodalom legelterjedtebb magyarnyelvü hiriapja, amely mindenkor önzetlenül védi meg az idegenbe szakadt magyarság érdekeit és a kanadai polgárokat megillető jogokat igyekszik kivivni minden honfitársunk számára.

Előfizetési díj egy évre: $2.00. Az Óhazába és külföldre egy évre $3.00 Szerkesztőség és kiadóhivatal 375 Hargrave St WINNIPEG, Man.

VOL. X. EVFOLYAM — 375 HARGRAVE, ST. WINNIPEG, MAN. — 1933., TRIANON 13. DECEMBER 15 PÉNTEK — No. 61 SZAM.

PUSZTULÁSSAL FENYEGETI A KANADAI FAIPART EGY UJ AMERIKAI TALÁLMÁNY

PROMISES TO SLOVAKS DENIED BY PRAGUE

HALF MILLION OF AMERICA'S SLOVAK PEOPLE CONDEMN CZECH OPPRESSION — SLOVAK FEDERATION ISSUES STATEMENT DEMANDING BOYCOTT OF CZECH GOODS TO FORCE AUTONOMY OF SLOVENSKO

Reprinted from "THE CLEVELAND PRESS" November 30. 1933.

Five hundred thousand Slovaks were asked by the "Catholic Slovak Federation of America" to boycott all goods manufactured in Czecho-Slovakia as part of the campaign to force the Prague government to grant administrative and judicial autonomy to Slovakia.

Boycott of Czecho-Slovak goods in the entire United States is the aim of the federation which represents 500,000 members in this country. The step was taken at the convention of the federation which just closed in Pittsburgh.

The resolution passed at the Pittsburgh convention states, among others the followings:

"In view of the complete suppression of the Slovak press, the wholesale confiscation of newspapers and general persecution of Slovak leaders in Slovakia, the federation decided:

"To sever all official connections with the present administration of Czecho-Slovakia; to ignore its repsesentatives both here and abroad; to take no part in Czecho-Slovak celebrations and to boycott all goods bearing the trademark 'Made in Bohemia' or "Made in Czecho-Slovakia'."

The Rev. Fr. Kramoris today said the Slovaks of this country feel that the Prague government did not keep its word as embodied in the Pittsburgh agreement, signed by President Masaryk.

As spokesman for the Catholic Slovak Federation, which issued a call to its 500,000 members to boycott Czecho-Slovak goods in order to force autonomy for Slovakia, Father Kramoris made public a statement clarifying the position of the federation.

"Until now the Czecho-Slovak government was quite successful in convincing the world that everything is rosy in Czecho-Slovakia and that the country is the only true democracy in Europe. But facts are more convincing than fiction.

"The Slovaks, 4,000,000 out of the total population of 12,000,000 are not satisfied. They were promised a self-government in 1918 by President Masaryk himself, a self-government to be realised within 10 years.

"When Tuka fought for the realization of the pledge in 1928 he was sentenced to 15 years in prison. In 1933, when Hlinka's People's Party fought for the promised self-government, the selfish autocrats of Prague suppressed almost all Slovak newspapers, persecuted and imprisoned their leaders, Karel Sidor and Samo Mach.

"As the result of the Pribina celebration held in honor of building the first Christian church on Slovak soil in 833 A. D., the Prague government passed a law allowing the party in power to dissolve any other party which it thought undermined the foundation of the state.

"Another aftermath of the Pribina celebration was the forced leave of the Papal Nuncio, Peter Ciriaci from Prague. The Slovaks are accused with undermining the integrity of the state. This is not so.

"The Slovaks want the promises fulfilled which the Czechs offered when forming the Czecho-Slovak republic, which without the help of Slovakia would be impossible.

"The Slovaks wish to enjoy the same rights that the Czechs do —self-government in their own territory, freedom of speach and press which they do not have now and the use of their language in schools and public life.

The Rev. Fr. Kramoris also said that plans are being made for protest meeting to be held in Public Hall.

A derék nem fél az idők mohától
A koporsóból kitör és eget kér,
S érdemét a jók, nemesek s jövendő Századok áldják.

BERZSENYI.

Atlanti Óceántól Csendes Tengerig

N. S.

Nova Scotia kikötői a leghidegebb télben is biztos menedéket nyujtanak a hajózásnak.

TITOKZATOS robbanás történt New Glasgow városának kellős közepén, mely levegőbe röpitett egy emeletes házat és két kereskedő életét oltotta ki. A robbanás következtében keletkező tüz során több tüzoltó megsebesült. Az anyagi kár óriási. A környékbeli távbeszélő hálózatot teljesen tönkretette a robbanás; 300 telefonállomás vált használhatatlanná. A robbanás tulajdonképeni okát nem tudták kideriteni.

•

HALIFAX városában kell a biróság előtt felelniök azoknak a szeszcsempészeknek, akik 4 partiőrt magukkal cipeltek a közelmultban. A hatóságok már is utnak inditottak egy kis hajót a francia tulajdonban levő St Pierre szigetre, hogy az ott elfogott szeszcsempészeket novascotiai területre szállitsák, miután ott követték el a kihágást.

Que.

Quebec területén termelik a világ aszbeszt szükségletének több, mint 85 százalékát.

MEGKÖTÖZTE a Banque Provincial vezetőjét és annak 10 éves kisleányát egy revolveres bandita Ashton községben, majd pedig háromezer dolláros zsákmányával elszáguldott a rá váró automobilon.

•

ARANYCSEMPÉSZEK kézrekeritése érdekében nagyarányu nyomozást inditottak meg a tartomány területén. A St. André Road melletti vámőrségnek sikerült két amerikait elfognia, akik nagyobb mennyiségü aranyat vittek át a határon. Az a gyanu, hogy havonként negyedmillió dollár kerül igy ki az országból.

Ont.

Ontario farmjain 4 millió a hizóállatok a 1 és ¼ millió a tehenek száma.

KIRKLAND Lake magyarlakta bányatelepen nagy izgalmat keltett, midőn egy szokatlanul erős bányalég rombadöntötte a Lake Shore tárna 2,200 lábnyi vájatait. Rengeteg sziklatömeg omlott be a váratlan jelenség következményeként, de szerencsére emberéletben nem esett kár.

•

ELTÜNT egy repülőgép, melyet már mult vasárnapra vár tak Fort Erie városkába Torontóból. A repülőtér emberei végül is a rendőrséghez folyamodtak, hogy az eltünt repülőgépet és annak két utasát előkeritsék.

Man.

Manitoba farmerei állitják elő a kanadai árpa-termés felét.

A FAGYOS éjszakába kellett egyetlen szál hálóingben kimenekülnie 15 embernek, akiknek feje fölött kigyulladt a ház a Winnipeg melletti Brooklandsban. Vizhiány miatt lehetetlenné vált az oltás és mire a tüzoltók kiérkeztek, már nem volt mit menteniök. Hibás kályhacső okozta a katasztrófát.

•

TITOKZATOS ügyben nyomoz a winnipegi rendőrség, amelynek könnyen halálos kimenetele is lehetett volna. Egy McKay nevü Dominion streeti lakos házát ugyanis több golyó találta, melynek eredetét mindeddig nem tudták kideriteni. Nem lehetetlen, hogy a Minto kaszárnyában gyakorlatozó csendőrujoncok puskáiból eredtek az "eltévedt" golyók.

Sask.

Saskatchewan közel 100 tejcsarnokában 10 millió font vajat állitanak elő évenként.

GLIDDEN saskatchewani telep lakosai közköltségen temették el a kilenc éves kis Jack Batest, akit tudvalevőleg elkeseredett szülei meggyilkoltak. A saskatooni kórházban sulyos nyaksebbel fekszik a kisfiu anyja, apja pedig a rendőrség fogdájában várja, hogy a földi igazságszolgáltatás előtt feleljen tettéért.

•

A BEVÁNDORLÁS ugyszólván teljesen megszünt még ebben a tartományba is, ahova pedig évekkel ezelőtt tizezerszámra tódultak az ujkanadások. Az elmult év során összesen 1,117 bevándorló telepedett meg Saskatchewanban s ezek közül is 971 brit származásu volt.

Alta.

Alberta 400 ezer lóerő villamos energia szolgáltatására becsült folyórendszeréből csak 40 ezret használ ki.

RUSNAK György 41 éves bevándorló kiköszörült vasvillával szurta magát mellbe Smoky Lake mellett, de a kórházi ápolás következtében nincs életveszélyben. Az ötgyermekes gazda idei termése nem sikerült és végül is arra a szerencsétlen tettre határozta el magát, hogy szomszédai gabonaraktárát dézsmálja meg. De rajtakapták s most törvényre terelődik a dolog.

•

BREON telepen letartóztatták az 55 éves Conrandson farmert és 21 éves fiát, akit Anderson Buck Creek-i kereskedő meggyilkolásával gyanusitanak.

B. C.

British Columbia érolvasztó telepei gyártják a legtöbb talaj-javitó vegyiszert.

GYŐZTEK a vancouveri és victoriai választásokon is a liberálisok. Hat tartományi kerületben tartották meg a választásokat, mellyel azután lezárult egyidőre a politikai feszültség kora. Végeredményben óriási többséggel vették át a liberálisok a konzervativ kormánytól a közigazgatást, amennyiben 47 kerületből 34 liberális jelöltre szavazott A CCF is egy taggal gyarapodott, ugyhogy 7 képviselő kerül a Woodsworth-pártból a victoriai képviselőházba.

•

FENYEGETŐ levelek egész tömegét zuditották Vancouver vagyonos lakói cimére ismeretlen tettesek, hogy ezáltal pénz próbálnának tőlük kicsikarni.

Fejtetön a félvilág

JAVULNAK A MAGYAR KILÁTÁSOK, DE TOVÁBB BONYOLÓDIK AZ EURÓPAI HELYZET — A FRANCIÁK NYAKASSÁGÁN MEGTÖRT A NÉMET BÉKE-AJÁNLAT — BULGÁR-SZERB KÖZELEDÉS ÉS OLÁH ZAVARGÁSOK HIRE JÖN A BALKÁNRÓL — AZ OROSZOKAT TELJESEN LEFOGLALJA ÁZSIA

Hetek óta tartó tárgyalások eredménytelenségét bizonyitja az a kábeltávirat, mely a francia kormánynak legujabb állásfoglalását ismerteti a német kérdésben. Eszerint Párisnem hajlandó Hitlerrel titokban tárgyalni, hanem a nagy nyilvánosság előtt szeretné megismételve hallani a németek kibékülésének, illetőleg a Népszövetségbe való visszatérésének feltételeit.

Kétségtelenül Berlin malmára hajtja a vizet az olaszok gerinces magatartása a leszerelési konferencia, illetőleg a Népszövetség olyan átszervezését illetőleg, hogy az többé ne csupán a győztesek védvára legyen a—legyőzöttek ellen. E mögött rejlik azután az a jogos panasz, hogy Franciaország a maga fegyvertársaival teljesen kisajátitotta magának Genfet, mely mindeddig ugy táncolt, ahogyan azt a páris-környéki békék kiagyalói baklövéseik palástolására jónak találták.

Az olaszokkal és németekkel egyetértve Oroszország továbbra is távoltartja magát a Népszövetségtől, ami azzal is magyarázható, hogy a Népszövetség tehetetlennek bizonyult a japánokkal szemben, viszont a szovjetnek most legteljesebb figyelmét lekötik a távolkeleti események. Bár az ukrajnai lázadás nem öltött olyan mértéket, mint azt eleinte hitték, komoly zavargásokról érkezett hir a nehezen megközelithető Mongóliából, aminek kitörését állitólag a japánok tevékenyen elősegitették.

A középeurópai politikai fronton egyedül Magyarország áll rendületlenül, mig a környező államok egytől-egyik izgalmas napokat élnek át. Ausztriában Dolfuss kancellár csak nagy nehézségekkel tudja tartani az egyensulyt a szocialisták és a hitleristák között. A szlovákok most már nyiltan megtagadják az őket mindenükből kiforgató Prágát, Oláhországban pedig a hirhedt "Vasgárda" több helyütt olyan nagyarányu tüntetéseket rendezett, hogy az összetákolt ország "rend"-jének összeomlásától tartanak. Erdélyben ezuttal főleg Fogaras megyében garázdálkodtak ennek a haramia-bandának tagjai; Vledény községben például meggyilkolták a birót, aki nem akarta átengedni nekik a községházát.

Szerbiában annyira elmérgesedett a helyzet, hogy már a bulgárok feltételeit is hajlandók lennének teljesiteni, csakhogy legalább egy oldalról egy kis biztonságot érezzenek a hátuk mögött. Éppen ezért fogadták oly ünnepélyesen Boris bulgár királyt, midőn a hét folyamán Belgrádban megjelent. Pedig csupán a szerb főváros ünnepelt. A "végek" vérbosszut kiáltottak s Horvátország, Bosznia és Macedonia lakossága nem bizik már az igéretekben sem — hát még a szuronyban . . .

Az európai puskaporos hordó tehát még mindig robbanással fenyeget, különösen amikor éretlen gyerekek — gyufával játszanak körülötte!

ELŐFIZETŐINK KIVÁNSÁGÁRA EZENTUL HETENKÉNT KÉTSZER, AZAZ MINDENEGYES SZÁMUNKBAN MEGJELENIK LAPUNK EZEN KÖZKEDVELT ROVATA

FOGLALÁS HELYETT AZ ADÓSSÁGRENDEZÉS TÖRVÉNYES VÉDELMET A TERMÉNYÁRAK KÖLTSÉGEN FELÜL EMELÉSÉT — A KÖZIGAZGATÁS EGYSZERŰSITÉSÉT, AZ ADÓTERHEK CSÖKKENTÉSÉT — AZ IPARI CIKKEK S A VASUTI FUVARDIJAK LESZÁLLITÁSÁT!

Farmer Tudositó

SASKATOON városában rendezik január 16- és 19-ikén Saskatchewan ezévi vetőmag-kiállitását, melyre minden farmer vagy kertész benevezhet. Miután több mint száz jelentkező küldött mintákat Chicagóba a közelmultban, remélik, hogy a saskatooni kiállitáson is kitesznek magukért a tartomány farmerei. A vetőmag-mintákból félfél bushel küldendő be: buza 30 font, zab 17, árpa 24, rozs és len 28, bab, borsó és burgonya 30 font. Napraforgó- és fümagvakból 8-8 font, kölesből 28 font, kukoricából pedig 10 cső küldendő a kiállitásra január 5-ikéig.

•

A SÁSKÁK jövő nyári pusztitásai ellen már most felkészülődik a három préritartomány, különösen Saskatchewan, hol előreláthatólag leginkább fenyeget veszedelem. A reginai kormány máris kereken 100 vasuti tartálykocsi nátriumos arzénmérget (sodium arsenite) rendelt, ami 180 ezer gallon mennyiségnek felel meg. Ezt a rengeteg mérget 1,200 vagon fürészpor s 900 vagon korpa közé keverik majd el, 24 vasuti teherkocsi fehér arzénnel "sózzák" és 12 teherkocsi maróluggal "paprikázzák" meg, hogy az élősködő sáskamilliók minél jobb étvágygyal fogasszák el és minél hamarabb forduljanak fel tőle.

•

"REWARD" buzával nyerte az első dijat Isackson elfrosi svéd farmer a chicagói nemzetközi gabona- és takarmány kiállitáson. Április 27-ikén vetette s augusztus 9-ikén aratta dijnyertes termését a szerencsés gazda, ki vetőmagját eredetileg a földmüvelésügyi minisztérium révén szerezte be.

•

787 FONT tejért 85 centet kapott a szállitási és kezelési költségek levonása után egy saskatchewani farmer, mint a saskatooni tejellátást ellenőrző bizottság tárgyalásán kiderült. A farmerek erélyesen tiltakoztak az ellen, hogy mig a 13 centes tejárból 7 centet kaptak, a 10 centes kvartonkénti árból csak 4 cent marad részükre.

Folytatás a 2.-ik oldalon

CSENEVÉSZ ERDEI FENYŐBŐL IS TUDNAK PAPIROST KÉSZITENI A HERTY-FÉLE SZABADALOMMAL, EZZEL MEGDÖNTVÉN A KANADAI LUCFENYŐ EGYEDURALMÁT — LEALKONYODIK A KANADAI PAPIR FÉNYKORA, AMINT AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK BERENDEZKEDIK AZ UJ ELJÁRÁSRA

Következményeiben előre szinte kiszámithatatlan csapás érte Kanada fakitermelő iparát és papirgyártását abban a pillanatban, midőn Dr. Charles Herty amerikai vegyész tökéletesitte egyik találmányát. Az Egyesültek Georgia államában évek óta kisérletező tudós ugyanis most a gyakorlatban is megvalósitotta, amit a háboru utáni papirinség folytán állitott: használható ujságpapirost állitott elő a kivágásra sem érdemesitett amerikai erdei fenyőből.

Mióta a világháboru folyamán valósággal "gyárilag" előállitott kanadai buza ára két dolláros szélvonalról leesett a mai árfolyamra, nem érte ilyen hatalmas arculcsapás az országot. Utóbbi évek során is egészen negyvenezer munkásig kizárólag az amerikai papir-rendelésekből élt Kanada kenyérkeresőinek nagy része; maga a termelés olyan hatalmas arányokat öltött, amilyenre alig lehetett példa egyetlen más országban sem. Például közvetlenül a válságot megelőző években 50 millió dollárra rugott a papirfa kitermeléséből eredő munkabér, mig magát a papir-feldolgozásra kész "pulp"-ot 190 millió dollárért adták el az amerikaiaknak.

Kanada kilenc tartománya területén száztiz nagyobb fatelep foglalkozik erdőkitermeléssel. A keleti tengermelléki tartományokban főleg az ugynevezett szemerke-fenyőt (hemlock) vágják és dolgozzák fel, mely különben Manitobának is legértékesebb fája. Quebec, mely egyedül annyi fát szolgáltat, mint Kanada többi része együttvéve, ugyszólván kizárólag a papirgyártásra annyira alkalmas lucfenyő (spruce) révén szerzett irányitó szerepet magának ebben az iparágban. Ontario szurkos és balzsam-fenyővel árasztotta el a piacot, British Columbia pedig vörösfenyőt szállitott.

Most ennek a száztiz fűrésztelepnek nagy része farkasszemet néz azzal a veszedelemmel, hogy kénytelen lesz időtlen idők ig leállitani üzemét. Annál fájdalmasabb ez a körülmény, miután csuján a közelmultban jutott ismét lélegzethez a fakitermelés, mely különösen British Columbiában éveken át teljes tétlenségre volt kárhoztatva. A kanadai erdőkitermelés emellett még komoly pénzügyi zavarokkal is küzd; eredetileg ugyanis 700 millió dollárnyi tőkét fektettek be az ország erdőkitermelésébe és természetes, hogy ennek az óriási összegnek még a kamatjait sem tudják most előteremteni. Jelenleg tehát sem a tőkét befektetők nem látják biztositva vagyonukat, sem pedig a fűrésztelepek kezelői nem gazdálkodhatnak ugy, amint azt jónak látnák. A "mortgage" és "trust" company-k kezébe sodródott végül is a kanadai faipar, mely a maga baja mellett most még egy uj válság előtt áll.

Az Egyesült Államok ugyanis csupán azért vásárolt eddig is kanadai — és részben norvég — papirfát, miután értékes erdeit nagyrészt kitermelték. Óriási mennyiségben található azonban még mindig a közönséges erdei fenyő, melyet eddig ipari célokra alig tudtak felhasználni. Tekintettel pedig arra, hogy az erdei fenyő (pine) tiz év alatt a papirgyártáshoz megfelelő vastagságra megnő, mig a lucfenyő (spruce) kifejlődéséhez 50 év is elkel: az amerikaiak már enyhébb éghajlatuknál fogva is jobban járnak, ha saját erdeiket tarolják le papirgyártásra.

Herty vegyészmérnök találmánya tehát sulyos helyzetbe hozhatja a kanadai erdészetet abban a pillanatban, amidőn az Egyesült Államok legalább tiz millió dollárt befektet a papirgyártásba, amellyel az már kifizetődővé válhat. Ez esetben már maga a vasuti szállitási költség megtakaritása is olyan előnyös helyzetbe juttatja az amerikai papirgyárakat a kanadaiakkal szemben, hogy Kanada ezen nagyra hivatott őstermelése kénytelen lesz egy 120 milliós lakosu szomszéd ujságszükségletének fedezése helyett a 10 millió kanadai fogyasztóra szoritkozni.

LEGUJABB HIREK

KÖNNYGÁZ bombákat dobáltak a piketelőkre a rendőrök Rouyn quebeci bányavárosban, ahová a sztrájkoló favágók az egész környékről összesereglettek. A Cierion fatelepen történtek miatt Huard és Sanders agitátorokat vonták felelősségre, de rajtuk kivül még 69 piketelő ellen inditottak vizsgálatot.

LEZUHANT és maga alá temette hat utasát a német Lufthansa egy személyszállitó repülőgépe Hamburg mellett. A halottak között két amerikai is van. — Lindberg és felesége Délamerika dzsungeljéből megindult Trinidad felé hazafelé vezető utján. — Majdnem a londoni angol királyi palotára zuhant egy repülőgép, mely kényszerleszállást végzett a közeli Hyde parkban.

LANSBURY, a kormányellenes angol munkáspárt vezére és a brit világpolitika egyik kimagasló egyénisége Hampstead város egyik uccáján megcsuszott és lábát törte. Az orvosi mütétnek alávetett ősz angol képviselőt magyarországi tisztelői is számosan üdvözölték, miután többször felemelte már szavát az elnyomott kisebbségek érdekében. Még Gandhi is küldött távirati jókivánatokat a messze Indiából.

A HAJÓJEGYEK árát ismét emelik az Atlanti Óceánon forgalmat lebonyolitó vállalatok nemzetközi értekezletének határozata képen. Előreláthatólag csak karácsonykor hozzák nyilvánosságra az uj jegyárakat, melyek az uj évben lépnek érvénybe. Állitólag az amerikai dollár értékcsökkenése és a kazánfütésre használt nyersolaj áremelkedése miatt drágitják a tengeri utat.

SARKVIDÉKI levegőáramlat vonult végig a préritartományokon, minek következtében 0 alatt 34 Fahrenheit fokra is süllyedt egyes helyeken a hőmérő, ami európai mértékegység szerint 37 fok Celsius hideggel egyenlő. Ugy az Atlanti, mint a Csendes Óceánhoz közelebb fekvő tartományok hőmérséklete enyhe volt a prérik farkasorditó hideg időjárásához képest.

PARAGUAY délamerikai állam csapatai óriási győzelmet arattak a szomszéd Bolivia hadserege fölött. A több mint egy éve tartó háboruskodás ezen legutóbbi fellobbanásakor 13 ezer foglyot ejtettek Paraguay katonái. A háboruskodás tovább tart, noha a Népszövetség egy külön bizottsága a helyszinen igyekszik kibékiteni az ellenfeleket.

FELLÁNGOLT ismét a spanyol belháboru, melynek során mintegy 80 halott és több száz sebesült maradt a csatatérré változó utvonalakon. A hányatott életü ország 12 megyéjében általános sztrájktól tartanak.